

# Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Aile Algısına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Suzan YILDIRIM<sup>1</sup>

Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Aile Algısına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

An Examination of the Opinions of Kırşehir Ahi Evran Refreshment University Students Regarding Family Perception

## Öz

Bu çalışmada, 60 yaş üstü bireylerin aile algısının araştırılması amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin metaforik aile algısı, çeşitli bilim dallarında çalışılmasına rağmen, 60 yaş üstü için böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. 60 yaş üstü bireylerden oluşan küçük bir örneklem grubuyla yapılan bu çalışmanın, Tazelenme Üniversitesi bulunan şehirlerde ve huzurevlerinde yapılacak derinlemesine nitel araştırmaların desteğiyle, gizli kalmış aile problemlerinin açığa çıkartılmasında ilk adım olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın katılımcıları, Tazelenme Üniversitesinde kayıtlı 60 yaş üstü 51 kişiden oluşmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji desende tasarlanmıştır. Katılımcılardan "Aile.... gibidir. Çünkü .... dir" boşluklarını doldurmaları istenmiş ve 37 farklı metafordan en fazla kale (7), ağaç (5), vatan (3) metaforu üretilmiştir. Metaforların tasnifinde %25,5 "koruyuculuk", %11,8 "güvenlik", %9,8 "bütünlük", "huzur ve mutluluk", "sığınak" ve "verimlilik" temaları öne çıkmıştır.

## Abstract

This study aimed to investigate the family perception of individuals over the age of 60. Although the metaphorical family perception of university students has been studied in various branches of science, no such study has been found for those over the age of 60. This study, conducted with a small sample group of individuals over the age of 60, is thought to be the first step in uncovering hidden family problems, with the support of in-depth qualitative research to be conducted in cities and nursing homes where Refreshment Universities are located. The participants of the study consisted of 51 people over the age of 60 registered at Refreshment University. The research was designed in the phenomenological pattern, one of the qualitative research methods. Participants were asked to fill in the blanks with the words "Family is like.... Because it is...." and out of 37 different metaphors, the most produced were castle (7), tree (5), and homeland (3). In the classification of metaphors, the themes of "protection" (25.5%), "security" (11.8%), "integrity" (9.8%), "peace and happiness", "shelter" and "productivity" came to the fore.

**Anahtar Kelimeler:** Din Psikolojisi, Aile Algısı, Metafor, Tazelenme Öğrencileri

**Keywords:** Religious Psychology, Family Perception,, Metaphor, Refreshment Students

**Makale Türü:** Araştırma Makalesi

**Paper Type:** Research Article

## 1. Giriş

Aile, işlevi, niteliği ve üyelerinin sayısı gibi unsurlardan dolayı farklı kültür ve toplumlarda değişiklik göstermektedir. Hatta kavram olarak aile, bilim dünyasında ortak özellikleri nedeniyle birbirleriyle ilişkisi, bağlantısı olan nesneleri veya grupları sınıflandırmada sıkça kullanılan bir kelimedir. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) (2025a) sözlüğünde bu kavrama altı çeşit anlam yüklenmiştir. Bunlardan birincisi:

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Bilimleri, suzan.yildirim@ahievran.edu.tr., <https://orcid.org/0000-0003-4703-8965>

“Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik”, ikincisi: “Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü”, üçüncüsü: “Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü”, dördüncüsü: “Eşlerden kadın için kullanılan bir söz”, beşincisi: “Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü”, altıncısı: “Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu”. Görüldüğü gibi, kavram olarak, oldukça geniş bir yelpazede yer alırken; ilk üçü duygusal ve kan bağı olan topluluğu, dördüncüsü ise kan bağı olan bu toplulukta bir isimlendirme şeklinde açıklanmıştır. Beşincisi ve altıncısı ise sınıflandırma yöntemi olarak kullanılmıştır.

Aile, literatürde çeşitli model ve tipleri ile tanımlanmaktadır (Doğan, 2009, s. 3). Aileyi büyüklüğüne, evlilik bağlarına, yönetim biçimine, güç ilişkilerine, işlevine, yaşadığı yere göre tarif etmek mümkündür (Canatan ve Yıldırım, 2016, ss. 53-64). Son zamanlarda bu tiplere yenileri de eklenerek aile tipolojileri çeşitlendirilmiştir. “Duygusal özelliği olan” ayrıcalıklı bir topluluk (Ersevimi, 2008, s. 20) yani aile üyelerinin birinin fikrine dayanarak, onun duyguları ve fantezileri üzerinden açıklamak, psikiyatride en çok kullanılan tanımlamadır. Sosyoloji ve sosyal psikoloji ise, aileyi nükleer ve geniş yönüyle bir kurum olarak ele alıp, kültürel bir bakışı içeren ve kuramsal bir yaklaşım olarak tarif eder. Aile sosyal bir birimdir. Çeşitli parçaların oluşturduğu bir sistemdir (Nazlı, 2016, s. 17). Fakat bu sıradan herhangi bir sistem ya da sıradan herhangi bir topluluk değildir. İçerisinde; sevgi, şefkat, muhabbet, bağlılık, samimiyet, güven, sabır, sadakat, sorumluluk vb. duyguları barındıran ve değer yüklü bir topluluktur (Bahadır, 2012, s. 11). Bu topluluk; hangi ülke, hangi kültür ve hangi din sınırları içinde olursa olsun tarih boyunca universal bir topluluk olma özelliğini hep korumuştur. İhtimai kuralların, geleneklerin, yasaların ve dini emirlerin çerçevesi içinde oluşan bu kurum, özel olmaktan daha çok toplumsal bir kurum olarak ele alınmaktadır. Fakat aile kurumu tam bir kurum gibi de değildir. Çünkü diğer toplumsal kurumlardaki resmiyet, alt üst ilişkisindeki birtakım formel kurallar ailede görülmez (Balcı Arvas, 2016, s. 29). Zira ailede sevgi, şefkat, samimiyet, bağlılık, fedakârlık ve paylaşma vardır. Aile; ortak gaye, beklenti ve karşılıklı sorumluluk bilinci ile bir araya gelen toplumun adet, gelenek, görenek, inanç, ahlak kuralları ile çevrilmiş küçük bir birimdir (Hökelekli, 2009, s. 173). Aile; biyoloji, psikoloji, hukuki, ahlaki, iktisadi, kültürel ve dini bağlara dayalı temel bir sosyal ünitelerdir (Günay, 2003, s. 262). Farklı bilim dalları perspektifinden, aileyi tanımlamak mümkündür. Hangi bilim dalı çatısı altından tanımlanırsa tanımlansın her ailenin kendine has özelliği vardır.

Aile, tarih boyunca tüm kültür ve dinlerde kutsal ve değerli kabul edilen hem birey hem de toplum için en önemli olgudur. Ancak bu değerli olgu, Batı toplumlarından başlamak üzere yara almış ve dezenformasyon yaşamaya başlamıştır. Batı’da başlayan aydınlanma, sanayi devrimi, modernleşme ve sekülerleşme gibi akımlar, insanların refah seviyesini yükseltirken akabinde toplumda birtakım problemlerin ortaya çıkmasına da engel olamamıştır. Sekülerleşme ile kiliseye ve dine karşı duruşlar, kilisenin öngördüğü inançları reddetme; evlilik, cinsellik ve üreme gibi konularda dini prensiplerin kabullenilmemesi, geleneksel aile yapısının sarsılmasına neden olmuştur (Çapcıoğlu, 2018, s. 24). Evlilik dışı nikahsız birlikte yaşama (Adak, 2016, s. 24), evliliklerin azalması boşanmaların artması (“OECD ve AB’de evlilikler azalıyor, boşanmalar artıyor”, 2025), kadınların iş hayatına girmesiyle doğurganlık oranının düşmesi (Willi, 2011, ss. 13-15), eşcinsel hayat tarzının ve her türlü cinsel sapkınlığın (cinsiyetsizleştirme, üçüncü cinsiyet) küresel çapta normalleştirilmeye çalışılması (Geçioğlu ve Kayıklık, 2019, s. 205) ve eşcinsel evliliklerin günden güne çoğalmasıyla (Köse, 2025, ss. 16-18) geleneksel ve kutsal kabul edilen, aile algısı yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Son yarım asır içerisinde gerek Hollywood filmleri gerekse Netflix dizileri ile başlayan, sinsice aile düzenini hedef alan programlar bütün dünyayı ister istemez etkilemiştir (“bianet (Bağımsız İletişim Ağı)”, 2020).

Dünya çapında aile kurumunun kan kaybetmesi, “aileyi ifsat etme ve insanlığı yeniden yapılandırma projesi” ve bunların hangi komuta kademeleri kullanılarak yapıldığı bilgi ve belgesinin açıklanması (Merter, 2023, ss. 19-158) topyekûn bütün insanlığın tehlike altında olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Ne yazık ki ülkemizde de boşanma oranlarının artması, evliliklerin geciktirilmesi ya da azalması, ailelerde çocuk sayısında düşüş, aile içi şiddet vs. gibi veriler (Turgut, 2010, s. 32; “TÜİK”, 2024a) tehlikenin küresel bazda her yeri kuşattığını göstermektedir.

Türkiye’de, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2025) kurulduğu günden beri Türk ailesini korumaya yönelik farklı alanlarda birçok çalışma yaptığı bilinmektedir (çocuk, engelli, kadın, yaşlı, koruyucu aile gibi). Bu çalışmalardan birisi de özellikle yaşlı bireyler için uygulanan “Tazelenme Üniversitesi ya da Üçüncü Yaş Üniversitesi” projesidir.

Tazelenme Üniversitesi, Türkiye’de ilk defa Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümünde kurulan ve 2016 yılında faaliyete geçen bir sosyal sorumluluk projesidir. 2025 yılı itibarı ile yaklaşık 35 üniversitede “Tazelenme Üniversitesi” veya “Üçüncü Yaş Üniversitesi” şeklinde faaliyetlerini sürdürmekte ya da başlama aşamasındadır (“T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı”, 2024). Bu projenin amacını; ülkemizde yaşlı nüfusun hızla artması çok boyutlu sosyal sorunlar ve sosyal risk unsurları oluşturmaktadır. Örneğin değişen aile yapısı gereği, çekirdek aileye dönüşen aile yapısı küçülürken yaşlılar yalnızlaşmakta, çekirdek aileyle veya küçülen ve bireyselleşen aile içinde yaşlılara bakım oldukça zorlaşmaktadır. Yaşla birlikte, yaşlı yalnızlığı, yaşlı ayrımcılığı, yaşlı yoksulluğu, yaşamdan geri çekilmeye bağlı olarak, birtakım fiziksel rahatsızlıkların yanında Demans ve Alzheimer gibi mental sağlık sorunlarının artması vb. sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan bu sorunlar, Tazelenme Üniversitesi Projesinin ortaya çıkışının temel gerekçesini oluşturmuştur. Zira Tazelenme Üniversitesi uygulaması, bir yandan yaşam boyu eğitim süreçlerine katkı sağlarken, diğer yandan yaşlılarda meşguliyet terapisi yerine geçerek (Gürer, Küdür Çirpan ve Atalan Özlen, 2019, s. 5) ve sosyalleşmelerine (Tosun, 2001, ss. 179-183) ortam oluşturarak, yaşlılıkla ilgili olası sorunların ortaya çıkmasına engel olan bir rol üstlenmektedir.

Tazelenme Üniversitesi Projesi, 60 yaş üstü bireylere sunmuş olduğu program ile yaşlılığa bağlı olarak ortaya çıkması muhtemel sorunların, çıkmasını önlemek ve katılımcıların toplumsal yaşamda, yeniden aktif olarak yer almalarını sağlamaktır. Bu amaç çerçevesinde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (2024a) ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasında, 15 Ağustos 2024 tarihinde imzalanan 60+ Tazelenme Üniversitesi Projesi, İş Birliği Protokolü yapılmış, 2024-2025 tarihinde ilk öğrenciler ile eğitim-öğretim başlamıştır.

Türkiye’de, 2025 yılı “Aile Yılı” olarak belirlenmiş akabinde aileyle ilgili birçok bilimsel çalışma yapılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, 60 yaş üstü bireylerin aile kavramına yönelik algılarının “Metaforik Aile Algısı” şeklinde belirlenmesidir. Türk Dil Kurumu (2025b) sözlüğünde metafor “mecaz” olarak geçmektedir. Metafor: “bir şeyin, başka bir şeyin yerini tutması; bir şeyi başka bir şeyin yerine kullanma, eğretilme” (Bakırcıoğlu, 2016, s. 1045). Diğer bir ifade ile metafor, benzetmedir. “Metaforik Aile Algısı” ile ilgili araştırmaları tespit edebilmek için yapılan taramalar sonucunda, ulaşılabilen çalışmalar şunlardır: Sönmez, Ahmetoğlu ve Akşin (2018) tarafından Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Anabilim Dalı’nda ki (104) öğretmen adayları ile yapılmış bir çalışma ve Öz (2022) tarafından, Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğrencileri (233) ile yapılan araştırma ayrıca Yıldırım’ın (2025), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencileri (115) ile yaptığı çalışmalara ulaşılmıştır. Bu araştırma ise, 60 yaş üstü bireylerin aile algısını ilk defa ele alması yönüyle önemlidir. Ayrıca genç üniversite öğrencileriyle 60 yaş üstü kişilerin, metaforik aile algıları arasında benzer ya da farklı yönleri ortaya koyması, jenerasyon farkının aile algısını etkileyip etkilemediği açısından dikkat çekicidir. 60 yaş üstü bireylerin aile algısını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada şu sorulara cevap aranacaktır:

1-60 yaş üstü bireyler aile algısına yönelik hangi metaforları üretmişlerdir?

2-60 yaş bireylerin ürettikleri metaforlar hangi temalar altında toplanabilir?

3-60 yaş üstü bireylerin ve genç üniversite öğrencilerinin aile algısına yönelik ürettikleri metafor ve temalar arasında farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?

## 2. Yöntem

Bu bölüm araştırmanın deseni, araştırmanın çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizinden oluşmaktadır.

### 2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma; Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin bir değer olan “aile” ve bu kavrama yükledikleri anlamın, metafor (benzetme) yoluyla ortaya çıkartılması maksadıyla, nitel araştırma desenlerinden, fenomenoloji (olgubilim) yöntemiyle tasarlanmıştır. Fenomenolojik çalışma birkaç kişinin bir kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar. Bireylerin fenomeni (olguyu) “neyi”, “nasıl” deneyim ettiklerinin detaylı betimlenmesine doğru ilerleyen sistematik bir süreçtir (J. W. Creswell, 2018, ss. 77-79). Fenomenoloji çoğunlukla psikolojide ve psikolojiyle ilgili alanlarda kullanılır. Çünkü kişilerin kendi bakış açılarından kendi içinde bulundukları durumu, yaşadıklarını, hissettiklerini ve düşüncelerini açıklamalarıdır (Christensen, Johnson ve Turner, 2020, s. 410).

### 2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında ilk defa Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesinde kayıt yaptıran ve eğitim-öğretime devam eden öğrencilerden oluşmuştur. Dönem başında 60 öğrenci, 60 üstü yaş olarak kaydedilmiş bu öğrencilerden 55 tanesi sene sonuna kadar devam etmiştir. Araştırmaya bu 55 öğrencinin tamamı iştirak etmiştir. Öğrencilerin oluşturdukları cümleler incelenerek, “aile” kavramına yönelik bir metafor ya da gerekçesini yazmayan katılımcı verileri elenerek, katılımcı sayısı 51 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklem seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden, ölçüt örneklem yöntemi temel alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 122). Buradaki ölçüt, araştırma gayesine uygun olarak 2024-2025 öğretim yılında Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesinde öğrenci olmak şeklinde belirlenmiştir. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinin diğer fakültelerinde öğrenim gören 60 yaş üstü öğrenciler ve Tazelenme Üniversitesinde 58 yaş altı öğrenciler bu çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Katılımcı özellikleri Tablo-1’de verilmiştir.

**Tablo 1.** Katılımcı Öğrencilerin Demografik Özellikleri

| Özellik      | Grup                        | F         | %          |
|--------------|-----------------------------|-----------|------------|
| Cinsiyet     | Kadın                       | 39        | 76,5       |
|              | Erkek                       | 12        | 23,5       |
|              | <b>Toplam</b>               | <b>51</b> | <b>100</b> |
| Yaş          | 58-60 yaş                   | 19        | 37,3       |
|              | 61-70 yaş                   | 28        | 54,9       |
|              | 70 üstü                     | 4         | 7,8        |
|              | <b>Toplam</b>               | <b>51</b> | <b>100</b> |
| Medeni durum | Evli                        | 36        | 70,6       |
|              | Boşanmış tekrar evlenmiş    | -         | 0          |
|              | Boşanmış tekrar evlenmemiş  | 4         | 7,8        |
|              | Dul kalıp tekrar evlenmiş   | 3         | 5,9        |
|              | Dul kalıp tekrar evlenmemiş | 8         | 15,7       |
|              | <b>Toplam</b>               | <b>51</b> | <b>100</b> |
| Çocuk Sayısı | Çocuk yok                   | -         | 0          |
|              | 1 Çocuk                     | 6         | 11,8       |
|              | 2 Çocuk                     | 28        | 54,9       |
|              | 3 Çocuk                     | 13        | 25,5       |
|              | 4 / Üstü çocuk              | 4         | 7,8        |

| Toplam | 51 | 100 |
|--------|----|-----|
|--------|----|-----|

Tabloya göre, 60 yaş üstü Tazelenme Üniversitesinde %76,5'i kadın, %23,5'i erkek öğrencidir. Bunlardan %37,3'ü 58-60 yaş arası, %54,9'u 61-70 yaş arası ve %7,8'i 71yaş üstüdür. Bu öğrencilerden 3 tanesi 58 yaşındadır, 60 yaşa yakın olduğu için örnekleme dahil edilmiştir. Bu öğrencilerden %70,6'sı evlidir, ilk ve tek evlidir. Katılımcılardan %7,8'i boşanmış ikinci evlilik yapmamıştır. %5,9'u karısı ya da kocası ölmüş yeniden evlenmiş ve %15,7'sinin kocası ölmüş fakat yeniden evlenmemiştir. 60 yaş üstü öğrencilerden %11,8'inin 1 çocuğu, %54,9'unun 2 çocuğu, %25,5'inin 3 çocuğu ve %7,8'inin 4 ve üstü çocuğu bulunduğu, verilere yansımıştır.

### 2.3. Verilerin Toplanması

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulundan 25.06.2025 tarih ve 2025/11/44 sayılı karar ile izin alınmıştır. Ayrıca Tazelenme Üniversitesi Koordinatörlüğünün bağlı olduğu Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğünden de 12.06.2025 tarih ve E-78968926-044-00000763989 sayılı yazı ile izin verilmiştir. Veriler "Aile ..... gibidir. Çünkü ..." ifadesindeki boşluklara, uygun bir metafor (benzetme) ve metaforun sebebini yazmalarının istendiği form kullanılarak toplanmıştır. Oluşturulan bu form, derste öğrencilere dağıtılmış, nasıl dolduracakları konusunda detaylıca açıklama yapılmış, öğrenciler formları doldurduktan sonra da toplanmıştır. Tamamen gönüllü olarak ve onam formu imzalatılarak katılan öğrenciler tarafından doldurulduktan sonra bu araştırmada ana veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Veriler, 2025 yılı mayıs ayındaki son derste toplanmıştır.

### 2.4. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ve anketteki boşlukları kendi el yazıları ile dolduran öğrencilerin oluşturdukları veriler 'içerik analizi' yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, elde edilen verileri izah etmek üzere kavramlar ve ilişkilere ulaşmak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Veriler derin bir işleme tabi tutulur ve böylece kavram ve temalar bu analiz sonucunda ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 242). 60 üstü yaş öğrencilerinin "aile algısı" konusunda oluşturdukları benzetmelerin analiz ve yorumunda; anket verilerini kodlama ve ayıklama, benzetmeleri (Metaforları) derleme, tema geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik, katılımcı anketlerinin bilgisayara aktarılması ve yorumlama işlemleri takip edilmiştir (Merriam, 2018, s. 158; Punch, 2020, ss. 192-193).

*Verileri ayıklama:* 60 yaş üstü öğrencilerinden toplanan anketlerdeki ham verileri düzenleyebilmek (Saldana, 2022, s. 9) için ilk önce 55 öğrencinin el ile yazarak doldurdıkları formlar, sıra numarası verilerek toplanmış ve bu sıra numarasına göre formların tamamı okunmuştur. Uygun cevap vermeyen, metafor üretmeyen veya metafora gerekçe yazmayan öğrencilerin; "Aile bahara benzer", "Aile çınar gibidir", "Aile her şeyi güvendiğin yuvadır" şeklinde sadece benzetme yapıp, gerekçesini açıklamayan katılımcı cevaplarından, 4 tanesi analizden çıkartılmıştır.

*Metaforları derleme:* 51 kişinin ürettiği metaforlar sıra numarasına göre Microsoft Excel programına aktararak, alfabetik sıraya göre dizilmiştir. 51 öğrenciden 37 çeşit metafor (benzetme) yapıldığı tespit edilmiştir. Böylece yeni listede aynı kavram ile oluşturulmuş metaforların frekans ve yüzdelere ulaşılmıştır. Bu metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 2'de yer almaktadır.

*Tema geliştirme:* Verilerin temalara ayrılmasında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 242). Tema oluşturma bir anlamı, manayı, konuyu ortaya çıkarma yöntemidir. Verileri ortak bir anlama götürecek şekilde birleşik bir sonuç sentezlemek (Merriam, 2018, s. 175), oluşturulan metaforlar kaynak-konu-gerekçe-anlamlılık ve barındırdığı ilişki perspektifinden incelenerek tema geliştirmeye çalışılmıştır. Çalışmalarda "tema" ve "kategori" kavramları birbirlerinin yerine kullanılabilir (Çelik, Baykal ve Memur, 2020, s. 392). Bu çalışmada "tema" kavramı tercih edilmiştir. Farklı ifade edilse de aynı anlama gelen bazı temalar birleştirilmiştir. Örnek olarak "huzur"

ve “mutluluk” temaları “huzur ve mutluluk” şeklinde, “birlik” ve “beraberlik” temaları da “birlik beraberlik” şeklinde birleştirilerek 13 farklı tema olarak sınıflandırılmıştır.

*Geçerlilik ve güvenilirlik:* Bütün alan çalışmalarında olduğu gibi metaforik araştırmalarda da ölçme sonuçlarının güvenilirliğinin ve geçerliğinin test edilmesi önemlidir. Çünkü bu araştırmanın sonunda elde edilen verilerin inandırıcılığının en önemli göstergesidir. Nitel bir araştırmada veriler nasıl toplandı, toplanan veriler nasıl analiz edildi ve bu verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi geçerliği olumlu etkiler. Sonuçlara ulaşırken ne kadar nesnel olunduğu birinci düzeyde güvenilirlik ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 269). Bu çalışmanın tutarlılık bağlamında güvenilirliğini test etmek için felsefe ve din bilimleri bölümünden üç akademisyenden istifade edilmiştir. Çalışmayı gerçekleştiren akademisyenler, birbirinden bağımsız bir şekilde, öğrenciler tarafından üretilen metaforları, kodlayıp tema geliştirmiş ve oluşturdukları temalar karşılaştırılarak tespit edilen farklılıklar üzerinde tartışma yapmışlardır. Akademisyenler tarafından çoğunlukla benzer temalar üretilmiş, fakat farklı temalaştırılan metaforlar üzerinde fikir birliğini oluşturmak için yeniden yapılan değerlendirmelerde Miles ve Huberman’a (1994, s. 76) ait (Güvenirlik =Görüş Birliği Sayısı) / (Toplam Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı Sayısı) x 100 formül kullanılmıştır. Bu formüle göre kodlayıcılar arasında fikir birliğinin %80 veya üzerinde olması gerekmektedir (Balci, 2017, s. 8). Bu araştırmada ise %90 görüş birliği sağlanmıştır. Araştırmanın geçerliğini sağlamak için, toplanan veriler ayrıntılı olarak raporlanmış ve sonuçlara ulaşmada izlenen yolun bütün basamakları açıklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 271). 13 temayı en iyi temsil eden metafor ve açıklamaları belirlenip, bulgular bölümünde örnek metafor olarak verilmiştir. Metafor ifadelerinin sonuna da katılımcıların özellikleri kısaca yazılmıştır. Örnek olarak; (47-Er, 61-70 yaş, evli, 25-30 yıl, ikinci evlilik yok, 4) ifadesinde, ilk sıradaki sayı, katılımcının anket formuna tarafımızdan verilen sırayı, ikinci sıradaki ifade cinsiyeti, üçüncü sırada katılımcının yaş aralığını, dördüncü sırada katılımcının medeni durumunu, beşinci sıradaki rakam aralığı katılımcının kaç yıllık evli olduğunu, altıncı sıradaki ifade katılımcının ikinci evlilik durumu ve son sıradaki rakam katılımcının çocuk sayısını belirtmektedir. Katılımcının eşinin ölümü ya da boşanma ile yeniden evlenme durumu şeklinde demografik bilgi detaylandırılmıştır. Güvenirliliği test edilen tüm metaforlar ve ait oldukları temalar, bilgisayar ortamına aktararak ilgili temaları temsil eden frekans ve yüzdelik hesaplamaları yapılmıştır. Tablo 3’te aile konusunda üretilen metaforların temalara göre dağılımı ve örnek cümleler yer almaktadır (W. J. Creswell, 2017, ss. 195-203; Merriam, 2018, ss. 170-178). Araştırmada veri analiz sürecinin ayrıntılı bir biçimde açıklanması ve bulguların yazılıp yorumlanmasında katılımcıların metaforlarına ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmesiyle araştırmanın inandırıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır. Araştırma bulgularının aile mefhumu konusunda üretilen metaforlarla alakalı başka araştırma sonuçlarıyla da karşılaştırılması yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 281). Bulgular kısmında yalnızca veriler ortaya konulmuş, bulguların yorumları ve karşılaştırmaları sonuç bölümünde yer almıştır.

Literatür taramasında “Yaşlılarda Metaforik Aile Algısı” şeklindeki aramada, herhangi bir çalışma bulunamamıştır. “Metaforik Aile Algısı” şeklinde yapılan taramada ise girişte ifade edildiği gibi üç çalışmaya rastlanmış ve bu çalışmalar üzerinden sonuç bölümünde karşılaştırmalar yapılmıştır.

### **3. Bulgular**

#### **3.1. Aile Kavramına Dair Oluşturulan Metaforlar**

Aile kavramına ilişkin 60 yaş üstü öğrencilerinin ürettiği metaforlarda benzerler bir araya getirilerek, 37 farklı metafor tespit edilmiştir. Aile mefhumuna yönelik oluşturulan metaforlara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2.** Aile Kavramı Konusunda Üretilen Metaforların Frekans ve Yüzdeleri

| Sıra          | Metafor<br>(Benzetme) | F | %         | Sıra | Metafor<br>(Benzetme) | F         | %          |
|---------------|-----------------------|---|-----------|------|-----------------------|-----------|------------|
| 1             | Kale                  | 7 | 13,7      | 20   | Güvenlikçi            | 1         | 2          |
| 2             | Ağaç                  | 5 | 9,8       | 21   | Hazine                | 1         | 2          |
| 3             | Vatan                 | 3 | 5,9       | 22   | Hediye                | 1         | 2          |
| 4             | Çatı                  | 2 | 3,9       | 23   | Kalkan                | 1         | 2          |
| 5             | Yorgan                | 2 | 3,9       | 24   | Kovan                 | 1         | 2          |
| 6             | Anne kucağı           | 1 | 2         | 25   | Kök                   | 1         | 2          |
| 7             | Antioksidan           | 1 | 2         | 26   | Kuş yuvası            | 1         | 2          |
| 8             | Arı kovarı            | 1 | 2         | 27   | Kürk manto            | 1         | 2          |
| 9             | Bağımlılık            | 1 | 2         | 28   | Lamba                 | 1         | 2          |
| 10            | Bal                   | 1 | 2         | 29   | Nefes                 | 1         | 2          |
| 11            | Can                   | 1 | 2         | 30   | Örgü                  | 1         | 2          |
| 12            | Ceviz ağacı           | 1 | 2         | 31   | Palto                 | 1         | 2          |
| 13            | Çelik                 | 1 | 2         | 32   | Pamuk                 | 1         | 2          |
| 14            | Çınar ağacı           | 1 | 2         | 33   | Sığınak               | 1         | 2          |
| 15            | Çiçek                 | 1 | 2         | 34   | Şemsiye               | 1         | 2          |
| 16            | Dağ                   | 1 | 2         | 35   | Toprak                | 1         | 2          |
| 17            | Elma                  | 1 | 2         | 36   | Yumak                 | 1         | 2          |
| 18            | Güçlü kuş kanadı      | 1 | 2         | 37   | Yuva                  | 1         | 2          |
| 19            | Gül                   | 1 | 2         |      |                       |           |            |
| <b>TOPLAM</b> |                       |   | <b>37</b> |      |                       | <b>51</b> | <b>100</b> |

Tablo 2 incelendiğinde 51 katılımcının “aile” kavramına yönelik benzetmelerinin; %13,7 kale (7), %9,8 ağaç (5), %5,9 vatan (3), %3,9 çatı (2), %3,9 yorgan (2) şeklindedir. 32 metafor ise; Anne kucağı, antioksidan, arı kovarı, bağımlılık, bal, can, ceviz ağacı, çelik, çınar ağacı, çiçek, dağ, elma, güçlü kuş kanadı, gül, güvenlikçi, hazine, hediye, kalkan, kovan, kök, kuş yuvası, kürk manto, lamba, nefes, örgü, palto, pamuk, sığınak, şemsiye, toprak, yumak, yuva %2 olarak bir defa üretilmiş metaforlardır. 60 yaş üstü bireylerin ürettiği metaforlarda birinci sırada kale (7), ikinci sırada ağaç (5), üçüncü sırada vatan (3) kavramları gelmektedir.

### 3.2. Aile Kavramına İlişkin Oluşturulan Temalar

Aile mefhumuna dair 51 öğrencinin ürettiği 37 farklı kavram, 13 farklı temada toplanmıştır. Tazelenme üniversitesi öğrencilerinin oluşturduğu metaforların ilişkili olduğu temaların frekans ve yüzde değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

**Tablo 3.** Aile Kavramıyla Bağlantılı Olarak Üretilen Metaforların Temalara Göre Dağılımı

| Tema                       | Üretilmiş Metafor (Benzetme)                                                                            | Örnek cümle                                                                                                                 |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Koruyuculuk<br>(13, %25,5) | Çatı (2), Kale (4), Yorgan (1), Çelik (1), Palto (1), Şemsiye (1), Yuva (1), Güvenlikçi (1), Kalkan (1) | “Aile çatı gibidir çünkü bizi kötülüklerden korur” (1-K, 58-60 yaş aralığı, evli, 20-25 yıl, ikinci evlilik yok, 1)         |
| Güvenlik<br>(6, %11,8)     | Yorgan (1), Sığınak (1), Dağ (1), Vatan (1), Kovan (1), Kale (1)                                        | “Aile yorgan gibidir. Çünkü yuvayı sıcak tutar” (2-K, 58-60 yaş aralığı, dul (Kocası ölmüş), 35 yıl, ikinci evlilik yok, 3) |
| Bütünlük<br>(5, %9,8)      | Ağaç (2), Elma (1), Ceviz ağacı (1), Hazine (1)                                                         | “Aile elma gibidir. Çünkü bütün iken kimse zarar veremez ama                                                                |

|                                |                                                                            |                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                            | yarım olursa kokusu tadı bozulur" (53-E, 61-70, evli, 41 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                                                                                   |
| Huzur ve Mutluluk<br>(5, %9,8) | Hediye (1), Toprak (1), Çiçek (1), Bal (1), Kale (1)                       | "Aile hediye gibidir sürprizlerle doludur" (20-K, 61-70 yaş aralığı, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 3)                                                                           |
| Sığınak<br>(5, %9,8)           | Çınar ağacı (1), Güçlü kuş kanadı (1), Kale (1), Kürk manto (1), Vatan (1) | "Aile kürk manto gibidir çünkü bizi ısıtır" (52-K, 61-70 yaş aralığı, dul, (Kocası öldü), 41 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                                               |
| Verimlilik<br>(5, %9,8)        | Ağaç (3), Arı kovanı (1), Kök (1),                                         | "Aile arı kovanı gibidir. Çünkü bal verir şifa olur" (31-E, 61-70 yaş aralığı, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 3)                                                                 |
| Şefkat<br>(3, %5,9)            | Anne kucağı (1), Yumak (1), Pamuk (1)                                      | "Aile anne kucağı gibidir çünkü sarıp sarmalar" (3-K, 61-70 yaş aralığı, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                                                       |
| Bağlılık<br>(2, %3,9)          | Vatan (1), Bağımlılık (1)                                                  | "Aile vatan gibidir, çünkü bizi birbirimize bağlar" (19-E, 71 yaş üstü, evli, 10-15 yıllık, ikinci evlilik yaptı (karısı vefat etti), 3)                                               |
| Birlik beraberlik<br>(2, %3,9) | Örgü (1), Kuş yuvası (1)                                                   | "Aile örgü gibidir çünkü her biri ahenkle bir araya gelmiş birlik ve beraberliktir" (18-K, 58-60 yaş aralığı, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                  |
| Hayatiyet<br>(2, %3,9)         | Nefes (1), Can (1)                                                         | "Aile nefes gibidir. Çünkü nefes alamam ölürüm" (44-E, 61-70 yaş aralığı, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                                                      |
| Rehberlik<br>(1, %2)           | Lamba (1)                                                                  | "Aile lamba gibidir. Çünkü karanlıkta yolumuzu aydınlatır" (25-K, 61-70 yaş aralığı, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2)                                                           |
| Pozitif ayrımcılık<br>(1, %2)  | Antioksidan (1)                                                            | "Aile antioksidan bir meyve gibidir. Çünkü olumsuz yönlerimizi görmeyip iyi taraflarımıza tutunduğumuz bir kurumdur" (29-K, 58-60 yaş aralığı, evli, 20-25 yıl, ikinci evlilik yok, 2) |



|                                            |         |                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Karşıt duygular<br>birlikteliği<br>(1, %2) | Gül (1) | “Aile gül gibidir bazen elimize<br>batar bazen gül kokar huzur<br>verir” (21-K, 61-70 yaş aralığı,<br>evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok,<br>2) |
| <b>TOPLAM</b> (51, %100)                   |         |                                                                                                                                                  |

Tablo 3’e göre 60 yaş üstü öğrencilerin oluşturdukları “aile” kavramıyla ilişkili metaforlar içerik ve anlamı benzer olanlar dikkate alınarak 13 tema altında toplanmıştır. Bunlar; %25,5 “koruyucu açısından aile” (13), %11,8 “güvenlik açısından aile” (6), %9,8 “bütünlük açısından aile” (5), %9,8 “huzur ve mutluluk açısından aile” (5), %9,8 “sığınak olarak aile” (5), %9,8 “verimlilik açısından aile” (5), %5,9 “şefkat açısından aile” (3), %3,9 “bağlılık açısından aile” (2), %3,9 “birlik beraberlik açısından aile” (2), %3,9 “hayatiyet sağlamada aile” (2), %2 “rehberlik açısından aile” (1), %2 “pozitif ayrımcılık açısından aile” (1), %2 “karşıt duygular birlikteliği açısından aile” (1) şeklindedir.

### 3.2.1. Aile Kavramıyla İlgili Temalar ve Örnek İfadeler

60 yaş üstü öğrencilerin “aile” mefhumuna yönelik ürettikleri metaforlar, alanında uzman üç hocanın görüş birliği çerçevesinde 13 tema şeklinde sınıflandırılmıştır. Temalar ve 60 yaş üstü öğrencilerin metafor ve örnek cümleleri aşağıda yer almaktadır.

#### 3.2.1.1. Koruyuculuk Açısından Aile

60 yaş üstü öğrenciler tarafından aile mefhumuna yönelik oluşturulan metaforların içeriği, ailenin koruyuculuk yönünü öne çıkartarak, 13 çeşit metafor yapılmıştır. Katılımcıların %25,5 ‘i ailenin koruyucu kollayıcı, aileyi dışarıdan gelebilecek tehlikelerde muhafaza eden bir olgu olarak kabul ettiklerinden dolayı benzetmelerinin içeriği bu minvalde üretilmiştir: “Aile çelik gibidir çünkü dışarıdan gelecek her zorluğa karşı muhafaza eder” (8-E, 61-70 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 3). “Aile kalkan gibidir bizi kötülüklerden korur” (45-E, 61-70 yaş, evli, 10-15 yıllık evli, (karısı öldü) ikinci evlilik yaptı, 2).

#### 3.2.1.2. Güvenlik Açısından Aile

Katılımcı öğrenciler tarafından aile mefhumunun güven verme ve güvenilme yönü de 8 farklı metafor ile yansıtılmıştır. Üretilen benzetmelerin içerikleri, ailenin güvenli bir yer olduğu ve kişinin kendini orada güvende hissettiğini dile getirdiği cümlelerden oluşmaktadır: “Aile sığınak gibidir. Çünkü orada çok emniyeteyim” (16-K, 58-60 yaş, dul, 25-30 yıl, (kocası öldü) ikinci evlilik yapmadı, 3). “Aile vatan gibidir. Çünkü vatani olmayanın hiçbir şeyi olmaz, vatan güvenli yuvamızdır” (33-K, 58-60 yaş, boşanmış, 1-5 yıl içinde, ikinci evlilik yapmadı, 1).

#### 3.2.1.3. Bütünlük Açısından Aile

60 yaş üstü öğrenciler tarafından ailenin bütünlüğüne vurgu yapan 5 metafor üretilmiştir. Ailenin bir ve bütün olduğunu öne çıkaran metaforlar şunlardır: “Aile ceviz ağacı gibidir. Çünkü kökleri, dalları ve tohumları ile sapasağlam ve tamdır.” (5-K, 61-70 yaş, boşanmış, 15-20 yıl içinde, ikinci evlilik yok, 4). “Aile ağaç gibidir. Çünkü kökleri, dalları ve çiçekleri vardır” (35-K, 58-60 yaş, dul (kocası öldü), 15-20 yıl, ikinci evlilik yapmadı, 2).

#### 3.2.1.4. Huzur ve Mutluluk Açısından Aile

Katılımcı öğrenciler tarafından ailenin huzur ve mutluluk yönüne de vurgu yapılan 5 metafor üretilmiştir. Ailede olması gereken önemli bir etmen de huzur ve mutluluktur. Katılımcılar ürettikleri metaforlar ile bunu da dile getirmişlerdir: “Aile kale gibidir çünkü her şeyi ile sana aittir, kendini rahat ve huzurlu hissettiğin yerdir” (17-K, 58-60 yaş, evli, 20-25 yıl, ikinci evlilik yok, 1). “Aile çiçek gibidir.

Çünkü ağaç dalı gibi koklandıkça güzel kokar huzur verir” (39-K, 61-70 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

#### **3.2.1.5. Sığınak Olarak Aile**

60 yaş üstü öğrenciler, aileyi sığınak şeklinde 5 metaforla örnek oluşturmuşlardır. Koruyuculuk ve güvenlik temaları ile aynı anlama gelse de burada, bireyin aileye bakışı perspektifinden ailenin sığınılacak bir yer olduğu dile getirilmiştir: “Aile güçlü bir kuş kanadı gibidir. Üzüntüde ve mutlulukta sığındığın limandır” (14-K, 58-60 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile vatan gibidir. Çünkü vatansız olmak sahipsiz olmaktır” (43-K, 61-70 yaş, dul (kocası öldü), 10-15 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

#### **3.2.1.6. Verimlilik Açısından Aile**

Katılımcı öğrenciler bu temada ailenin üretken ve verimlilik yönlerini, şifa yönünü ön plana çıkararak 5 metafor üretmişlerdir: “Aile kök gibidir. Çünkü dallanmak aileyle olur” (38-K, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile arı kovani gibidir. Çünkü bal verir şifa olur” (31-E, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 3).

#### **3.2.1.7. Şefkat Açısından Aile**

Katılımcılar aile bireylerinin birbirlerine karşı şefkat ve merhamet yönünü yansıtan 3 metafor oluşturmuşlardır: “Aile anne kucağı gibidir çünkü sarıp sarmalar” (3-K, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile yumak gibidir. Çünkü sarar sarmalar” (15-K, 61-70 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

#### **3.2.1.8. Bağlılık Açısından Aile**

Bağlılık teması katılımcıların ürettiği 2 metafordan oluşmaktadır: “Aile bağımlılık gibidir. Çünkü aile üyeleri arasında güçlü duygusal bağlar vardır.” (7-E, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile vatan gibidir, çünkü bizi birbirimize bağlar” (19-E, 71 üstü, evli, 10-15 yıllık, (karısı vefat etti) ikinci evlilik yaptı, 3).

#### **3.2.1.9. Birlik Beraberlik Açısından Aile**

İki öğrenci tarafından temsil edilen bu temada birlik beraberlik vurgusu yapılmaktadır. Bu tema aynı zamanda yukarıda geçen ailede bütünlük teması ile de yakından ilgilidir. “Aile örgü gibidir çünkü her biri ahenkle bir araya gelmiş birlik ve beraberliktir” (18-K, 58-60 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile kuş yuvası gibidir almakta vermekte paylaşmakta birlikte yaşanan yerdir” (26-K, 61-70 yaş, dul (Kocası öldü), 25-30 yıl, ikinci evlilik yok, 3).

#### **3.2.1.10. Hayatilik Açısından Aile**

Ailenin hayat kadar önemli olduğuna vurgu yapan ifadeler 2 metafor ile temsil edilmiştir: “Aile nefes gibidir. Çünkü nefes alamam ölürüm” (44-E, 61-70 yaş, evli, 35-40 yıl, ikinci evlilik yok, 2). “Aile candır can olmayınca hayatta bitmiştir” (50-K, 58-60 yaş, dul (kocası öldü), 41 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

#### **3.2.1.11. Rehberlik Açısından Aile**

Ailenin yön tayin etme, rehberlik, yol gösterme tarafını önceleyen ifadedir: “Aile lamba gibidir. Çünkü karanlıkta yolumuzu aydınlatır” (25-K, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

#### **3.2.1.12. Pozitif Ayrımcılık Açısından Aile**

Ailede bireylerin birbirlerinin negatif yönlerine değil, pozitif yönlerine önem vermesinin dile getirildiği ifadedir: “Aile antioksidan bir meyve gibidir. Çünkü olumsuz yönlerimizi görmeyip iyi taraflarımıza tutunduğumuz bir kurumdur” (29-K, 58-60 yaş, evli, 20-25 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

### 3.2.1.13. Karşıt Duygular Birlikteliği Açısından Aile

Bu temanın içeriğinde aile ile yaşanan zorluklar gül benzetmesi ile dile getirilmiş ve burada aile hem pozitif hem negatif perspektiften ele alınarak, ince bir eleştiri ile yansıtılmıştır: “Aile gül gibidir bazen elimize batar bazen gül kokar huzur verir” (21-K, 61-70 yaş, evli, 30-35 yıl, ikinci evlilik yok, 2).

### 3.3. Farklı Değişkenlere Göre Temalarla İlgili Bulgular

Bu başlıkta; cinsiyet, yaş grubu, medeni durum ve çocuk sayısı değişkenine göre temaların sınıflandırılması yer almaktadır.

#### 3.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Metafor ve Temalar

Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyete göre ürettikleri metafor ve temalar Tablo 4’te yer almaktadır.

**Tablo 4.** Cinsiyete Göre Üretilen Metafor ve Bağlantısı Olan Temalar

| Cinsiyete Göre<br>Metafor ve Tema | Kadın                                                                      | Erkek                                             | Toplam |
|-----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--------|
| Koruyuculuk<br>(13, %25,5)        | Çatı (2), Kale (4), Yorgan (1),<br>Palto (1), Şemsiye (1),                 | Çelik (1), Yuva (1),<br>Güvenlikçi (1) Kalkan (1) | 13     |
| Güvenlik<br>(6, %11,8)            | Yorgan (1), Sığınak (1), Dağ<br>(1), Vatan (1), Kovan (1), Kale<br>(1)     | -                                                 | 6      |
| Bütünlük<br>(5, %9,8)             | Ceviz ağacı (1), Ağaç (2),                                                 | Hazine (1), Elma (1)                              | 5      |
| Huzur ve Mutluluk<br>(5, %9,8)    | Kale (1), Hediye (1), Toprak<br>(1), Çiçek (1), Bal (1)                    | -                                                 | 5      |
| Sığınak<br>(5, %9,8)              | Çınar ağacı (1), Kuş kanadı<br>(1), Kale (1), Vatan (1), Kürk<br>manto (1) | -                                                 | 5      |
| Verimlilik<br>(5, %9,8)           | Ağaç (2), Kök (1),                                                         | Arı kovanı (1), Ağaç (1)                          | 5      |
| Şefkat<br>(3, %5,9)               | Anne kucağı (1), Yumak (1)                                                 | Pamuk (1)                                         | 3      |
| Bağ<br>(2, %3,9)                  | -                                                                          | Vatan (1), Bağımlılık (1)                         | 2      |
| Birlik beraberlik<br>(2, %3,9)    | Örgü (1), Kuş yuvası (1)                                                   | -                                                 | 2      |
| Hayatiyet<br>(2, %3,9)            | Can (1)                                                                    | Nefes (1)                                         | 2      |
| Rehberlik<br>(1, %2)              | Lamba (1)                                                                  | -                                                 | 1      |
| Pozitif ayrımcılık                | Antioksidan (1)                                                            | -                                                 | 1      |

(1, %2)

|                                            |                   |                   |                 |
|--------------------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------|
| Karşıt duygular<br>birlikteliği<br>(1, %2) | Gül (1)           | -                 | 1               |
| <b>TOPLAM</b>                              | <b>%76,5 (39)</b> | <b>%23,5 (12)</b> | <b>100 (51)</b> |

Tablo incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre %76,5'i kadın, %23,5'i erkekler öğrencilerden teşekkül etmiştir. Kadın öğrencilerin sayısı üç katından fazla olduğu için doğal olarak da metafor ve temaların çoğunluğu onlar tarafından oluşturulmuştur. 37 farklı metafordan, 12 tanesi erkekler tarafından üretilmiş ve her bir erkek öğrenci farklı metafor üretmiştir. Cinsiyet değişkenine göre koruyuculuk teması ilk sırada yer almaktadır. Güvenlik, huzur ve mutluluk, sığınak, birlik ve beraberlik, rehberlik, pozitif ayrımcılık, karşıt duygular birlikteliği temalarındaki metaforların tamamı kadınlar tarafından üretilmiştir. Erkekler tarafından üretilen 12 metafordan yaklaşık 1/3'ü koruyuculuk teması altında toplanmıştır.

### 2.3.2. Yaş Değişkenine Göre Metafor ve Temalar

Kırşehir Ahi Evran Tazelenme Üniversitesi koordinatörlüğünden, 2024-2025 eğitim öğretim yılında ilk defa kayıt yaptıran öğrencilerde taban yaş sınırı 58 ve üstü, şeklinde olduğu bilgisi verilmiştir. Bu çerçevede ankette yer alan yaş değişkeni 3 kategoride oluşmuştur. Tablo 5'te yaş aralıklarına göre üretilen metafor ve temalar yer almaktadır.

**Tablo 5.** Yaşa Göre Üretilen Metafor ve İlişkili Temalar

| Yaşa Göre Metafor<br>ve Tema   | 58-60 yaş                                                      | 61-70 yaş                                                                                     | 71 ve üstü            | Toplam    |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------|
| Koruyuculuk<br>(13, %25,5)     | Çatı (1), Kale (2),<br>Şemsiye (1)                             | Yorgan (1), Çelik<br>(1), Kale (1), Çatı<br>(1), Palto (1),<br>Güvenlikçi (1),<br>Kalkan (1), | Yuva (1), Kale<br>(1) | <b>13</b> |
| Güvenlik<br>(6, %11,8)         | Yorgan (1),<br>Sığınak (1), Dağ<br>(1), Vatan (1),<br>Kale (1) | Kovan (1)                                                                                     | -                     | <b>6</b>  |
| Bütünlük<br>(5, %9,8)          | Ağaç (2), Hazine<br>(1),                                       | Elma (1), Ceviz<br>ağacı (1)                                                                  | -                     | <b>5</b>  |
| Huzur ve Mutluluk<br>(5, %9,8) | Kale (1), Toprak<br>(1)                                        | Hediye (1), Çiçek<br>(1), Bal (1)                                                             | -                     | <b>5</b>  |
| Sığınak<br>(5, %9,8)           | Güçlü kuş kanadı<br>(1)                                        | Kale (1), Vatan<br>(1), Kürk manto<br>(1), Çınar ağacı (1)                                    | -                     | <b>5</b>  |
| Verimlilik<br>(5, %9,8)        | Ağaç (1)                                                       | Arı kovanı (1), Kök<br>(1), Ağaç (1)                                                          | Ağaç (1)              | <b>5</b>  |
| Şefkat<br>(3, %5,9)            | -                                                              | Anne kucağı (1),<br>Yumak (1), Pamuk<br>(1)                                                   | -                     | <b>3</b>  |

|                                            |                   |                   |                 |                 |
|--------------------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------|-----------------|
| Bağ<br>(2, %3,9)                           | -                 | Bağımlılık (1)    | Vatan (1)       | 2               |
| Birlik beraberlik<br>(2, %3,9)             | Örgü (1)          | Kuş yuvası (1)    | -               | 2               |
| Hayatîyet<br>(2, %3,9)                     | Can (1)           | Nefes (1)         | -               | 2               |
| Rehberlik<br>(1, %2)                       | -                 | Lamba (1)         | -               | 1               |
| Pozitif ayrımcılık<br>(1, %2)              | Antioksidan (1)   | -                 | -               | 1               |
| Karşıt duygular<br>birlikteliği<br>(1, %2) | -                 | Gül (1)           | -               | 1               |
| <b>TOPLAM</b>                              | <b>%37,3 (19)</b> | <b>%54,9 (28)</b> | <b>%7,8 (4)</b> | <b>100 (51)</b> |

Yaş değişkeninde, %37,3'ü 58-60 yaş arası, %54,9'u 61-70 yaş arası ve %7,8'i 70 yaş ve üstü kişiler tarafından oluşmuştur. Tabloya göre 61-70 yaş arası ve 70 yaş üstü katılımcılar en fazla ailenin koruyuculuk temasına vurgu yapan metafor üretmişlerdir. 58-60 yaş arası ise güvenlik temasında yoğunlaşmıştır.

### 3.3.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Metafor ve Temalar

Tazelenme öğrencilerinde medeni durum evli, bekar şeklinde değil, beş kategoride oluşturulmuştur. Bu kategoriler evli, boşanmış yeniden evlenmiş, boşanmış tekrar evlenmemiş, karısı ya da kocası ölen kişileri boşanmışlardan ayırt etmek için de dul kalıp yeniden evlenmiş, dul kalıp yeniden evlenmemiş şeklinde oluşturulmuştur. Tablo 6'da medeni durum değişkenine göre üretilmiş metafor ve ilgili temalar yer almaktadır.

**Tablo 6. Medeni Duruma Göre Metafor ve İlgili Temalar**

| Medeni Duruma Göre Metafor ve Temalar | Evli                                                                                         | Boşanmış tekrar evlenmiş | Boşanmış tekrar evlenmemiş | Dul kalıp tekrar evlenmiş | Dul kalıp tekrar evlenmemiş | Toplam |
|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|----------------------------|---------------------------|-----------------------------|--------|
| Koruyuculuk<br>(13, %25,5)            | Çatı (1), Kale (3), Yorgan (1), Çelik (1), Şemsiye (1), Palto (1), Yuva (1), Güvenlikçi (1), | -                        | Kale (1)                   | Kalkan (1)                | Çatı (1)                    | 13     |
| Güvenlik<br>(6, %11,8)                | Dağ (1), Kovan (1),                                                                          | -                        | Vatan (1), Kale (1)        | -                         | Sığınak (1), Yorgan (1)     | 6      |
| Bütünlük<br>(5, %9,8)                 | Ağaç (1), Hazine (1), Elma (1)                                                               | -                        | Ceviz ağacı (1)            | -                         | Ağaç (1)                    | 5      |

|                                               |                                                                  |   |                 |                 |                                       |                 |
|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|---|-----------------|-----------------|---------------------------------------|-----------------|
| Huzur ve Mutluluk<br>(5, %9,8)                | Kale (1),<br>Hediye (1),<br>Toprak (1),<br>Çiçek (1), Bal<br>(1) | - | -               | -               | -                                     | <b>5</b>        |
| Sığınak<br>(5, %9,8)                          | Güçlü kuş<br>kanadı (1),<br>Kale (1)                             | - | -               | Vatan (1),      | Kürk manto<br>(1), Çınar<br>ağacı (1) | <b>5</b>        |
| Verimlilik<br>(5, %9,8)                       | Ağaç (3), Arı<br>kovanı (1), Kök<br>(1)                          | - | -               | -               | -                                     | <b>5</b>        |
| Şefkat<br>(3, %5,9)                           | Anne kucağı<br>(1), Yumak (1),<br>Pamuk (1)                      | - | -               | -               | -                                     | <b>3</b>        |
| Bağ<br>(2, %3,9)                              | Bağımlılık (1)                                                   | - | -               | Vatan (1)       | -                                     | <b>2</b>        |
| Birlik<br>beraberlik<br>(2, %3,9)             | Örgü (1)                                                         | - | -               | -               | Kuş yuvası<br>(1)                     | <b>2</b>        |
| Hayatiyet<br>(2, %3,9)                        | Nefes (1)                                                        | - | -               | -               | Can (1)                               | <b>2</b>        |
| Rehberlik<br>(1, %2)                          | Lamba (1)                                                        | - | -               | -               | -                                     | <b>1</b>        |
| Pozitif<br>ayrımcılık<br>(1, %2)              | Antioksidan<br>(1)                                               | - | -               | -               | -                                     | <b>1</b>        |
| Karşıt<br>duygular<br>birlikteliği<br>(1, %2) | Gül (1)                                                          | - | -               | -               | -                                     | <b>1</b>        |
| <b>TOPLAM</b>                                 | <b>%70,6 (36)</b>                                                | - | <b>%7,8 (4)</b> | <b>%5,9 (3)</b> | <b>%15,7 (8)</b>                      | <b>100 (51)</b> |

60 yaş üstü öğrencilerinin ¾'ü evli olduğu için en fazla metafor ve tema bu grupta toplanmıştır. Tabloya göre; %70,6'sı evli, %7,8'i boşanmış tekrar evlenmemiş, %5,9'u dul kalıp (karısı-kocası ölmüş) yeniden evlenmiş ve %15,7'si ise dul kalıp tekrar evlenmemiş kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların içinde boşanıp tekrar evlenen yoktur. Tablo 6'da evli katılımcılar en fazla metaforu üretmiş ve bu metaforlarda da ailenin koruyuculuk teması ön plana çıkmıştır. Evliler bütün temalarda metafor üretmişlerdir.

#### 3.3.4. Çocuk Sayısına Göre Metafor ve Temalar

Tazelenme öğrencilerinin çocuk sayısı da 1 çocuk, 2 çocuk, 3 çocuk, 4 ve üstü çocuk şeklinde oluşturulan sınıflamayla belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 7'de katılımcıların çocuk sayısı değişkenine göre üretilen metafor ve temalar yer almaktadır.

**Tablo 7.** Çocuk Sayısına Göre Metafor ve İlgili Temalar

| <b>Çocuk Sayısına Göre<br/>Metafor ve Tema</b> | <b>1 çocuk</b>           | <b>2 çocuk</b>                                                               | <b>3 çocuk</b>                               | <b>4 ve üstü</b>   | <b>Toplam</b>   |
|------------------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------|-----------------|
| Koruyuculuk<br>(13, %25,5)                     | Çatı (1),<br>Şemsiye (1) | Yorgan (1), Çatı<br>(1), Kale (1),<br>Palto (1), Yuva<br>(1), Kalkan (1),    | Kale (3),<br>Çelik (1),<br>Güvenlikçi<br>(1) | -                  | <b>13</b>       |
| Güvenlik<br>(6, %11,8)                         | Dağ (1),<br>Vatan (1)    | -                                                                            | Yorgan (1),<br>Sığınak (1),<br>Kale (1)      | Kovan (1)          | <b>6</b>        |
| Bütünlük<br>(5, %9,8)                          | Hazine (1)               | Ağaç (2), Elma<br>(1)                                                        | -                                            | Ceviz ağacı<br>(1) | <b>5</b>        |
| Huzur ve Mutluluk<br>(5, %9,8)                 | Kale (1)                 | Toprak (1),<br>Çiçek (1)                                                     | Hediye (1),<br>Bal (1)                       | -                  | <b>5</b>        |
| Sığınak<br>(5, %9,8)                           | -                        | Çınar ağacı (1),<br>Güçlü kuş<br>kanadı (1),<br>Vatan (1), Kürk<br>manto (1) | -                                            | Kale (1)           | <b>5</b>        |
| Verimlilik<br>(5, %9,8)                        | -                        | Ağaç (2), Kök<br>(1),                                                        | Arı kovanı (1)                               | Ağaç (1)           | <b>5</b>        |
| Şefkat<br>(3, %5,9)                            | -                        | Anne kucağı (1),<br>Yumak (1),<br>Pamuk (1)                                  | -                                            | -                  | <b>3</b>        |
| Bağ<br>(2, %3,9)                               | -                        | Bağımlılık (1)                                                               | Vatan (1)                                    | -                  | <b>2</b>        |
| Birlik beraberlik<br>(2, %3,9)                 | -                        | Örgü (1),                                                                    | Kuş yuvası<br>(1)                            | -                  | <b>2</b>        |
| Hayatîyet<br>(2, %3,9)                         | -                        | Nefes (1), Can<br>(1)                                                        | -                                            | -                  | <b>2</b>        |
| Rehberlik<br>(1, %2)                           | -                        | Rehberlik (1)                                                                | -                                            | -                  | <b>1</b>        |
| Pozitif ayrımcılık<br>(1, %2)                  | -                        | Antioksidan (1)                                                              | -                                            | -                  | <b>1</b>        |
| Karşıt duygular<br>birlikteliği<br>(1, %2)     | -                        | Gül (1)                                                                      | -                                            | -                  | <b>1</b>        |
| <b>TOPLAM</b>                                  | <b>%11,8 (6)</b>         | <b>%54, 9 (28)</b>                                                           | <b>%25,5 (13)</b>                            | <b>%7,8 (4)</b>    | <b>100 (51)</b> |

Tabloya göre metafor üreten 60 yaş üstü katılımcı öğrencilerin, %11,8'ini bir çocuğu olanlar, %54,9'unu iki çocuğu olanlar, %25,5'ini üç çocuğu olanlar ve %7,8'ini de dört ve üzeri çocuğu olanlar meydana getirmiştir. Katılımcılardan dört ve üzeri çocuğu olanlar ile bir çocuğu olanlar oldukça azdır. Bu tablo bize 60 yaş üstü ailelerde çocuk sayısının çoğunlukla iki olduğunu hatta katılımcı sayısının (51) yarısından fazlasının iki çocuğu olduğunu göstermektedir. En çok metafor üreten iki çocuk sahibi katılımcıların metaforları sırası ile sığınak ve koruyuculuk temaları altında toplanmıştır.

#### 4. Sonuç

60 yaş üstü bireylerin "aile" algılarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarmak çalışmanın temel amacıdır. Bu araştırmaya 55 kişi gönüllü olarak katılmış, geçersiz metaforlar elendikten sonra 51 kişinin ürettiği metaforlar veri olarak kullanılmıştır. Bu 51 katılımcı 37 çeşit metafor üretmiştir. Tablo 2 incelendiğinde "aile" kavramına yönelik benzetmeler; %13,7 kale (7), %9,8 ağaç (5), %5,9 vatan (3), %3,9 çatı (2), %3,9 yorgan (2) şeklindedir. 32 metafor ise; Anne kucağı, antioksidan, arı kovanı, bağımlılık, bal, can, ceviz ağacı, çelik, çınar ağacı, çiçek, dağ, elma, güçlü kuş kanadı, gül, güvenlikçi, hazine, hediye, kalkan, kovan, kök, kuş yuvası, kürk manto, lamba, nefes, örgü, palto, pamuk, sığınak, şemsiye, toprak, yumak, yuva %2 olarak bir defa üretilmiş metaforlardır.

60 yaş üstü katılımcıların oluşturdukları "aile" kavramıyla ilişkili metaforlar, içerik ve anlamı benzer olanlar dikkate alınarak 13 tema altında toplanmıştır. Tablo 3 incelendiğinde; %25,5 "koruyucu olarak aile" (13), %11,8 "güvenlik açısından aile" (6), %9,8 "bütünlük açısından aile" (5), %9,8 "huzur ve mutluluk açısından aile" (5), %9,8 "sığınak olarak aile" (5), %9,8 "verimlilik açısından aile" (5), %5,9 "şefkat açısından aile" (3), %3,9 "bağlılık açısından aile" (2), %3,9 "birlik beraberlik açısından aile" (2), %3,9 "hayatiyet sağlamada aile" (2), %2 "rehberlik açısından aile" (1), %2 "pozitif ayrımcılık açısından aile" (1), %2 "karşıt duygular birlikteliği açısından aile" (1) şeklinde oluşmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre, Tablo 4 incelendiğinde kadın öğrencilerin sayısı (39) erkeklerin (12) üç katından fazla olduğu için doğal olarak da metafor ve temaların çoğunluğu kadınlar tarafından oluşturulmuştur. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde (2024b) 2024-2025 eğitim yılında ön lisans eğitimi hariç lisans, yüksek lisans ve doktora gibi alanlarda kadın öğrencilerin sayısı erkeklerden fazladır. Aynı şekilde bu Tazelenme Üniversitesi öğrencilerine de yansımıştır. Üretilen 37 farklı metafordan, 12 tanesi erkekler tarafından oluşturulmuş ve her bir erkek öğrenci farklı metafor üretmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde "koruyuculuk" teması her iki cins için de ilk sırada yer almaktadır. Kadınların ağırlıklı olarak ailenin koruyucu ve kollayıcı yönünü öne çıkartarak metafor üretmeleri, psikolojik olarak da korunma ihtiyaçlarını yansıttığı söylenebilir. Çünkü "*kadınların psikolojik doğaları gereği korunma ve sevilme ihtiyacı vardır. Kadın kendisini seven ve kendisine ait güvenli bir yer, kendisini koruyabilen güçlü bir erkeğin varlığı ile kendini güvende hisseder*" (Tarhan, 2010, s. 19, 2023, s. 225) ifadesi kadınların duygularına projeksiyon tutmaktadır. Ayrıca cinsiyete göre temaların içeriği incelendiğinde yine kadınlar tarafından "ailenin koruyuculuk" temasından sonra "ailenin güvenli bir yer olup, güvenliği sağlaması, ailenin bütünlüğü, ailede huzur ve mutluluk ile ailenin sığınak olması" temalarının yer alması da Tarhan'ın yukardaki ifadelerini desteklediği söylenebilir. Bunun yanında "anne kucağı", "örgü", "kürk manto" ve "yumak" gibi metaforlar genç öğrenciler tarafından hiç üretilmemiş iken, 60 yaş üstü kadınlar tarafından üretilmiştir. Bu metaforların kadınlar tarafından üretilmesi, kadın katılımcıların ilgi alanına işaret ettiği, şeklinde yorumlanabilir.

Ahi Evran Tazelenme Üniversitesi koordinatörlüğünden, 2024-2025 eğitim öğretim yılında ilk defa kayıt yaptıran öğrencilerde taban yaş sınırı 58 ve üstü, şeklinde olduğu bilgisi verilmiştir. Bu çerçevede ankette yer alan yaş değişkeni 3 kategoride oluşmuştur. Tablo 5 incelendiğinde yaş değişkeninde, %37,3'ü 58-60 yaş arası (19), %54,9'u 61-70 yaş arası (28) ve %7,8'i 70 yaş ve üstü kişiler (4) tarafından oluşturduğu görülmektedir. 61-70 yaş arası toplam katılımcıların yarısından fazlasını oluşturduğu için "pozitif ayrımcılık" teması hariç, bütün temalar da bu yaş grubu içinde toplanmıştır. 61-70 yaş grubu



içinde de en fazla ailenin “koruyuculuk” temasına vurgu yapılmış ve 7 metafor üretilmiştir. Sırasıyla “huzur ve mutluluk”, “sığınak”, ve “şefkat” temaları yer alırken her birinde 3 metafor üretilmiştir. Belli bir yaşa ulaşmış çocukları evlendirmiş kişiler, huzur ve mutluluk içerisinde sığınabileceği, şefkat göreceği bir aile özlemiyle; “huzur ve mutluluk”, “sığınak”, ve “şefkat” temalarına vurgu yaparak metafor üretmiş olabilirler.

Medeni durum değişkenine göre katılımcılar evli, bekar olarak iki grupta sınıflandırılmamıştır. Kocası ya da karısı ölenler dul olarak isimlendirilmiştir ve Tablo 6 incelendiğinde 60 yaş üstü katılımcılar; evli, boşanmış yeniden evlenmiş, boşanmış tekrar evlenmemiş, dul kalıp yeniden evlenmiş, dul kalıp yeniden evlenmemiş şeklinde 5 grup oluşturulmuştur. Katılımcıların içinde yalnız yaşayan hiç yoktur. Ayrıca boşandıktan sonra tekrar evlenenler de yoktur. Tablo 6 incelendiğinde boşanmış ve tekrar evlenmemiş olan katılımcı sayısı azdır (4) fakat aile için ürettikleri metaforlarda “koruyuculuk, güvenlik ve bütünlük” temaları ön plana çıkmıştır. Dul kalan (karısını-kocasını ölümle kaybeden) ve ikinci kez evlenen katılımcıların (3) ürettikleri metaforlarda “koruyuculuk, sığınak ve bağ ya da bağlılık” temaları oluşturulmuştur. Dul kalıp ikinci kez evlenmeyen katılımcıların (8) ürettikleri metaforlarda “koruyuculuk, güvenlik, bütünlük, sığınak, birlik beraberlik ve hayatilik veya hayatiyet” temaları oluşturulmuştur. Boşanmış yeniden evlenmemiş, dul kalıp yeniden evlenen ve evlenmeyen kişilerin oluşturdukları metaforların gerekçelerindeki temalarda ortak olan “koruyuculuk, sığınak, güvenlik, bütünlük” noktaları her üçünde de aynı tema kullanılarak üretilmiş görülmektedir. Farklı medeni şartları yaşayan kişilerin ürettikleri metaforlarda benzer temaların ortaya çıkması, kişilerin temenni niyetiyle söylemiş olabileceği şeklinde değerlendirilebilir. Fakat asıl sebebin ne olduğunun belirlenmesi için derinlemesine nitel araştırmalara ihtiyaç vardır.

Medeni durum değişkeninde evli katılımcılar %70,6 (36) olduğundan, tüm katılımcılar içinde en fazla grubu oluşturmaktadır. Bu grubun ürettiği metaforlar bütün temalar içinde yer almaktadır. Ayrıca evli katılımcıların ürettiği metaforların gerekçesi incelendiğinde de en fazla ailenin “koruyuculuk” yönünün öne çıktığı görülmektedir. Ailede koruyuculuk temasının ön plana çıkması geleneksel Türk aile yapısındaki anlayışı yansıtmaktadır. Türk aile yapısı araştırmasında, erkeğin aile içinde en önemli görevinin %48,48 ile ailenin güven ve korunmasının, erkeğin temel görevi olduğu tespitidir (Atalay, Konaş, Beyazıt ve Madenoğlu, 1993, s. 138). Bu araştırmada katılımcıların %76,5’inin kadın olması ve ailenin koruyuculuk temasının ön plana çıkması ayrıca geleneksel Türk aile yapısındaki algıyı da yansıttığı söylenebilir.

Çocuk sayısı değişkenine göre, 60 yaş ve üstü öğrencileri 1 çocuk, 2 çocuk, 3 çocuk, 4 ve üstü çocuk şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların %11,8’inin bir çocuğu, %54,9’unun iki çocuğu, %25,5’inin üç çocuğu ve %7,8’inin de dört ve üzeri çocuğu olduğu görülmektedir. En çok metafor üreten iki çocuk sahibi katılımcıların metaforları sırası ile “sığınak” ve “koruyuculuk” temaları altında toplanmıştır. Tabloya dikkat edilirse katılımcıların yarısından fazlasının iki çocuğu olduğu ortaya çıkmıştır. Dört ve üstü çocuğu olanlar ise oldukça (4) azdır. Bunun ülkemizde doğurganlık oranının azaldığını gösteren küçük bir örneklem grubu olduğu söylenebilir. Bu çalışmada katılımcıların sığınak ve koruyuculuk temalarına vurgu yapmaları kendilerini geniş aile yoluyla güvende hissedip korunup, sığınacakları bir yuva olarak algıladıklarını göstermektedir. Ancak TÜİK (2024) verileri incelendiğinde toplam doğurganlık hızı, 2001 yılında 2,38 çocuk iken 2023 yılında 1,51 çocuk ve 2024 yılında 1,48 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla gelecekte önlem alınmazsa çalışma grubundaki en çok çocuk sayısı olan iki çocuğun da altına düşüleceği ve ailenin, aile fertleriyle birlikte güvenli ve korunaklı bir yer olmaktan çıkacağı ön görülebilir. Nitekim, doğurganlık göstergelerindeki hızlı düşüş eğiliminin devam edeceği varsayımından dolayı, resmi otorite tarafında “doğum yardımı ödemeleri” (“T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı”, 2025) adı altında her doğum için ailelerin desteklenmesi planlanmıştır. Türk toplumunun gelecekte varoluşunun tehlikeye girmemesi için, aileler çocuk sahibi olma konusunda teşvik edilmektedir.

60 yaş üstü bireylerin ürettiği metafor ve ilgili temalar, gençlerin (üniversite öğrencisi) ürettiği metafor ve temalar ile karşılaştırıldığında; Sönmez, Ahmetoğlu, Akşin Yavuz'un (2018, ss. 497-498) çalışmasında öğretmen adayları (104) "aile" mefhumunu en çok "ağaç" (15), "yapboz" (7), "çınar" (5), "güneş" (5), "okul" (5) benzetmeleri ile yansıtmışlardır. Sönmez, Ahmetoğlu, Akşin Yavuz'un çalışmasında üretilen metaforların içerikleri ise; %36,539 "bütünlük ve birleştirici olma" (38), %18,269 "yetiştirici, eğitici ve rehber olma" (19), %15,385 "huzurlu ve güvenli ortam sağlama" (16), %9,615 "köklülük, neslin devamlılığı ve ailenin büyümesi" (10), %9,615 "toplumun temeli olma" (10) şeklinde temalandırılmıştır. Yıldırım'ın (2025, s. 509) yaptığı araştırmada İslami ilimler öğrencileri tarafından (115) "aile" mefhumu en çok "ağaç" (22), "kale" (7), "çınar ağacı ve ev" (5), "çatı ve sığınak (4) metaforlarıyla gösterilmiştir. Üretilen metaforların içerikleri; %29,6 "koruyucu olarak aile" (34), %13 "birlik beraberlik olarak aile" (15), %7 "yol gösterici olarak aile" (8), %7 "hayatilik ve hayat sağlayıcı olarak aile" (8), %7 "değerlilik açısından aile" (8) şeklinde temalandırılmıştır. Öz'ün (2022, ss. 228-229)<sup>2</sup> araştırmasında üniversite öğrencileri tarafından (233) "aile" kavramına en fazla "güneş" (19), "ağaç" (18), "nefes" (12), "dağ" (11), "çınar" (6), benzetmeleri yapılmıştır. Bu metaforlar; %20,6 "koruyucu olarak aile" (48), %17,2 "gerekliklik olarak aile" (40), %7,7 "yol gösterici olarak aile" (18), %7,7 "birliktelik olarak aile" (18), %6,9 "sığınak olarak aile" (16), şeklinde tema (kategori) altında toplanmıştır.

"Aile algısı" konusunda gençler ve 60 yaş üstü bireylerin ortak ve en çok kullandıkları kavramlar incelendiğinde, ilk kavram "ağaç / çınar ağacı" şeklindedir. Türk kültüründe, dilinde ve mitolojisinde "ağaç" kavramı, somut sıradan bir bitki değil, bilakis kökleriyle yerin altına, gövdesiyle yerin üstüne ve dalları, yaprakları, çiçekleriyle gökyüzüne uzanan, üç âlemde bütün bir varlık olarak tasavvur edilmektedir (Şahin ve Toprak, 2016, ss. 1310-1313). Çocuk doğduğunda beşik, ölünce tabut ağaçtandır bu yüzden Türk dilinde hayatın her alanında çok kullanılan bir kavramdır (Alptekin, 2007, s. 33). Türk kültüründe ağaç ailedir; devlettir. Ağaç, ocağın, aile ocağının direğidir. O kurudu mu yeniden yerine konulması zordur. Ağaç canlı ve ayakta, aile de millet de devlet de ayakta kalır. Uzun ömrün, mutluluğun, köklü olmanın, huzurun, verimliliğin ve sükûnetin simgesidir (Büyükcın Sayılır, 2021, s. 188). Varoluşun bir simgesi olarak "kozmik ağaç", "hayat ağacı" olarak da Türk kültür ve mitolojisinde yer alan (Duydu ve Boydaş, 2020, s. 1044) ağaç, günlük dilde de "soy ağacı" ya da "soy kütüğü" şeklinde halen kullanılmaktadır. Buradan hareketle, katılımcıların aile kavramını en çok "ağaç" kavramı ile yansıtmalarında dil, kültür ve bilinç altının etkili olduğu söylenebilir.

60 yaş üstü kişilerin aile algısında üçüncü sırada %5,9 ile "vatan" kavramı gelir. Bu kavram; Sönmez, Ahmetoğlu, Akşin Yavuz ile Yıldırım'ın katılımcıları tarafından hiç kullanılmamıştır. Öz'ün katılımcılarında da %1,3 olarak yer almaktadır. "Vatan" kavramının 60 yaş üstü öğrencilerde aile benzetmesi oldukça manidardır. Bu kişilerin aile ile vatana verdikleri değer ve önemi gösterdiği söylenebilir. Aslında vatan, Türkler 'de tarihten beri çok fazla değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiş, değer ve kutsallığından hiçbir şey kaybetmemiş toprak parçasıdır. Bağımsızlığın, bayrağın ve devletin hakimiyetinin olduğu yerdir (Gömlüksiz ve Öner, 2016, s. 1412). Türk toplum ve kültüründe, en önemli değerlerin başında "devlet" ve "vatan" kavramları, anne ve babayla ilişkilendirilerek "devlet baba" ve "anavatan" olarak kullanılmaktadır (Şentürk, 2015, s. 13). Kutsaldır, önemlidir ve dokunulmazdır. Bundan dolayı 60 yaş üstü bireylerin, değer verdiği ve kutsal kabul ettiği iki olguyu (aile-vatan) birbirlerine benzeterek metafor üretmiş oldukları söylenebilir.

60 yaş üstü bireylerin aile algısındaki metaforların temalandırılmasında birinci sırada %25,5 ile ailenin "koruyuculuk" yönü bulunmaktadır. Sırasıyla %11,8 ile "ailenin güvenli yer olması", %9,8 ile

<sup>2</sup> Öz, tarafından yapılan araştırmada kategorilerin yüzdeleri yanlış kaydedilmiş olduğundan (Bkz: Öz, 2022, Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin "Aile" Kavramına Yönelik Metaforik Algıları, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9/1, 223-224), mukayesede verilerin yanlış değerlendirilmemesi için, kategorilerin yüzdeleri tarafımızdan yeniden hesaplanmıştır.

“ailenin birlik ve bütünlük sağlaması”, “ailenin huzur ve mutluluk yeri olması”, “ailenin sığınak ve verimli, üretken bir yer olması” gibi temalar, yer almaktadır. Yıldırım (2025) ve Öz’ün (2022) araştırmalarında da gençler arasında ailenin “koruyuculuk” yönü birinci sıradadır. Aynı şekilde medyada çalışan kişilerle yapılmış bir araştırmada, katılımcıların 12’si tarafından “duygusal destek ya da manevi destek” sağlayan bir kurum olarak aile algısının altı çizilmiştir. 15 katılımcı ise aileyi “güven” duydukları bir yer olarak tanımlamışlardır (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010, ss. 97-99). Yüzdeleri farklı dahi olsa hem gençlerin hem de 60 yaş üstünün metaforik aile algılarının olumlu bir şekilde yansıtıldığını söyleyebiliriz.

Ailenin çift yönlü hem pozitif olarak hem de negatif yansıtıldığı temalarda vardır. 60 yaş üstü katılımcının biri “gül” metaforu ile aile için hem ele battığı hem de kokusu ile huzur verdiğini dile getirmiştir. Burada 60 yaş üstü katılımcının ailesi ile yaşadığı problemi çok da bildirmek istemediği, gül metaforu ile naif bir şekilde dile getirmiş olduğu söylenebilir. Gençlerle yapılan araştırmada ise Sönmez, Ahmetoğlu, Akşin Yavuz’un çalışmasında “ikilemler” olarak %4,808, Öz’ün araştırmasında “ailenin çift yönlülüğü” %6,4 iken “ailenin zorlayıcı yönü” de %3,9 ve Yıldırım’ın araştırmasında da %5,2 olarak yansıtılmıştır. Genç katılımcılarda, 60 yaş üstüne göre ailenin zıt kutuplu benzetmeleri oransal olarak biraz daha fazladır. Üretilen metaforlardan yola çıkılarak gençlerin kuşak farklılığından dolayı kendi aileleri ile yaşadıkları o döneme mahsus gerginliklerini ve problemlerini daha rahat dile getirdikleri görülürken, bu konuda 60 yaş üstünün ise temkinli hareket ettiklerini ve problemi daha kibarca dile getirdiklerini söyleyebiliriz (Yavuz ve Özmete, 2012). Gençler ile 60 yaş üstü bireylerin aileleri ile yaşadıkları sıkıntıları detaylı nitel araştırmalar ile açığa çıkartmak mümkündür. Her ne kadar her iki jenerasyon zıt kutuplu olarak aileyi anlamlandırsa da çoğunlukla aile algıları olumlu yansıtılmıştır.

Temel, Dilek ve Tosun (2023, s. 266) tarafından “Yaşlı Perspektifinden Yaşlılık Algısı: Bir Metafor Çalışması” isimli makalede yaşlı bireylerin yarısından fazlasının %53,9’unun tamamen olumsuz algıya sahip olduğu, %35,9’unun ise yaşlılığa olumlu anlam yükledikleri ortaya çıkmıştır. 60 yaş üstü kişilerde yaşlılıkla ilgili metafor çalışmasında “yaşlılık” kavramına olumsuz anlam yükleme fazla çıkarken, “aile” kavramına ise olumlu anlam yükleme fazladır. Bu ise hala ailenin Türk toplumunda önemli bir değer olduğunu göstermektedir. Dünya değerler araştırmasına göre Türklerde “aile” %80 ile en önemli değerlerin başında gelmektedir (Canatan ve Yıldırım, 2016, s. 118).

İlk insan (Âdem-Havva) ile oluşan ve tarih boyunca önem ve değerini koruyan aile olgusu, yaşadığımız yüzyılda kan kaybetmeye başlamıştır. Küresel çapta veriler incelendiğinde “aile” algısında bir değişimin yaşandığı, kutsal aile algısının, çeşitli nedenler ileri sürülerek, yok olma ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Türk aile yapısı da bu tehlike içerisinde yer aldığından, resmi otoriteler tarafında 2025 yılı “Aile Yılı” ilan edilerek, farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede üniversiteler ve çeşitli kurumlar aile üzerinde bir dizi çalışma yapmaktadırlar. Bizim çalışmamız da ise küçük bir örneklem üzerinden, “aile algısı” ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkiye’de her ilde en az bir tane üniversite bulunmakta ve bazı büyük şehirlerde özel ve kamu huzurevleri yer almaktadır. Gerek üniversite olan gerekse Tazelenme Üniversitesi bulunan şehirlerde hem kamu hem de özel huzurevlerinde yapılacak derinlemesine nitel araştırmalar ile “aile” veya “yaşlılık” ile ilgili gizli kalmış sorunlar ortaya çıkartılabilir. Bu geniş çaplı çalışmalar ile yaşlılarla yapılan görüşmeler ve yaşlıların kullandıkları sözcüklerin ardında başka anlamların saklı olabileceği göz önüne alınarak, birebir görüşmeler yoluyla “aile” veya “yaşlılık” konusunda sorunların tespit edilerek ona göre çözüm politikalarının üretilmesine yönelik çalışmaların yapılması, öneri olarak getirilebilir.

#### **Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı**

Bu çalışma Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulundan 25.06.2025 tarih ve 2025/11/44 sayılı karar ve Tazelenme Üniversitesi Koordinatörlüğünün bağlı olduğu Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğünden de 12.06.2025 tarih ve E-78968926-044-00000763989 sayılı yazıyla alınan izin ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

#### **Yazarların Makaleye Olan Katkıları**

Çalışma tek yazarlıdır.

#### **Destek Beyanı**

Herhangi bir kurum desteği yoktur

#### **Çıkar Beyanı**

Çalışma tek yazarlıdır.

#### **5. Kaynaklar**

- Adak, N. (2016). Evlilik veya Evlilik Dışı Birlikte Yaşama: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, (1 (Özel)), 23-40.
- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2010). *Medya Profesyonellerinin ve Medyanın Aile Algısı*. Ankara: ASAGEM Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2007). Türk Halk Hikayelerinde Ağaç Motifi Üzerine. *Millî Folklor*, (19/76), 33-39.
- Atalay, B., Konaş, Y. M., Beyazıt, S. ve Madenoğlu, K. (1993). *Türk Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Bahadır, A. (2012). *Aile Psikolojisi ve Din*. Konya: İdeal Usta Fot. Bas. Yay. Dağ. San. Tic. Ltd. Şti.
- Bakırcıoğlu, R. (2016). Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü. *Metafor*. Anı Yayınları.
- Balcı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Balcı Arvas, F. (2016). *Psikoloji Din ve Mutluluk*. Bursa: Emin Yayınları.
- Bianet. (2020, 26 Haziran). *Eşcinselliğin kabul görme oranı artıyor*. 29 Temmuz 2025 tarihinde <https://bianet.org/haber/escinselligin-kabul-gorme-orani-artiyor-226383> adresinden erişildi.
- Büyükcın Sayılır, Ş. (2021). Türklerin Ağaç İle Mitolojik ve Tarihi Bağları Üzerine Bir Değerlendirme. *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 187-198.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2016). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2020). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz*. (M. Server, Çev.) (3. Baskı.). Ankara: Anı Yayınları.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (M. Aydın, Çev.) (4. Baskı.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, W. J. (2017). *Araştırma Deseni*. (D. Selçuk Beşir, Çev.) (3. bs.). Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Çapcıoğlu, İ. (2018). Sekülerleşen Toplumda Bireyselleşen Aile. *Turkish Studies*, 13(2), 19-34.

- Çelik, H., Baykal, N. B. ve Memur, H. N. K. (2020). Qualitative Data Analysis and Fundamental Principles. *Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 379-406. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m
- Doğan, İ. (2009). *Dünden Bugüne Türk Ailesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Duydu, M. ve Boydaş, O. (2020). Türk Mitolojisinde “Hayat Ağacı” Sembolü Ve Bu Sembolün Sanata Yansımalarından Örnekler. *Atlas Journal*, 6(36), 1042-1050.
- Geçioğlu, A. R. ve Kayıklık, H. (2019). Dindarlık ve Evlilik Uyumu İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1).
- Gömleksiz, M. N. ve Öner, Ü. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Vatan Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Turkish Studies*, 11(2), 1409-1420.
- Günay, Ü. (2003). *Din Sosyolojisi* (6. bs.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Gürer, A., Küdür Çirpan, F. ve Atalan Özlen, N. (2019). Yaşlı Bakım Hizmetleri. *Journal of Health Services and Education*, 3(1), 1-6. doi: DOI: 10.35333/JOHSE.2019.44
- Hökelekli, H. (2009). *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi. (2024a). *Üniversitemizde 60+ Tazelenme Üniversitesi Eğitimleri Başlıyor*. 10 Eylül 2024 tarihinde <https://www.ahievran.edu.tr/arsiv-haberler/8621-universitemizde-60-tazelenme-universitesi-egitimleri-basliyor> adresinden erişildi.
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi. (2024b). *Sayılarla Üniversitemiz*. <https://idari.ahievran.edu.tr/default/sayilarla> adresinden erişildi.
- Köse, A. (2025). *Dinin Geleceği* (2. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S. İşçi ve Ö. Öztekin, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Merter, M. (2023). *Hekaton’la Son Tango*. İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2. bs.). London: Sage Publications.
- Nazlı, S. (2016). *Aile Danışmanlığı* (12. bs.). Ankara: Anı Yayınları.
- Öz, N. (2022). Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin “Aile” Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 214-234. doi:10.51702/esoguifd.1027886
- Punch, F. K. (2020). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. (D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz, Çev.) (5. bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Saldana, J. (2022). *Nitel Araştırmacılar için Kodlama El Kitabı*. (S. N. Şad, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, İ., Ahmetoğlu, E. ve Akşin Yavuz, E. (2018). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Aile Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. D. K. Dimitrov, D. Nikoloski ve R. Yılmaz (Ed.), (ss. 494-505). VIII. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series - Plovdiv / Bulgari, sunulmuş bildiri, Bulgaria: University of Agribusiness and Rural Development/Bulgaria University “St. Kliment Ohridski” Faculty of Economics/Macedonia IBANESS.
- Şahin, K. ve Toprak, S. (2016). Türk Kültüründe Ağacın Düşünsel ve Toplumsal Bağlamı. *Journal of International Social Research*, 9(43), 1309-1316. doi:10.17719/jisr.20164317700

- Şentürk, Ü. (2015). Türk Aile Tarihi. *Aile Yazıları / 7 içinde* (ss. 13-26). Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Tarhan, N. (2010). *Son Sığınak Aile*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Tarhan, N. (2023). *Kadın Psikolojisi* (97. bs.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024, 20 Kasım). *Tazelenme Üniversiteleri Çalıştayı "Tazelenme Üniversiteleri Programlarının Sistemik Bir Hale Getirilmesi ve Kurumsallaşması" Temasıyla Yapıldı*. 15 Temmuz 2025 tarihinde <http://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/tazelenme-universiteleri-calistayi-tazelenme-universiteleri-programlarinin-sistemik-bir-hale-getirilmesi-ve-kurumsallasmasi-temasiyla-yapildi/> adresinden erişildi.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2025). *Birimler (Hizmet Alanları)*. 15 Temmuz 2025 tarihinde <http://www.aile.gov.tr/> adresinden erişildi.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2025, 15 Ocak). "*Aile Yılı*" kapsamında sağlanacak destek paketine ilişkin açıklama. 31 Temmuz 2025 tarihinde <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/aile-yili-kapsaminda-saglanacak-destek-paketine-iliskin-aciklama/> adresinden erişildi.
- TDK. (2025a). *Aile*. 26 Haziran 2025 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?kelime=aile> adresinden erişildi.
- TDK. (2025b). *Metafor*. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=metafor> adresinden erişildi.
- Temel, M., Dilek, F. ve Tosun, Z. (2023). Yaşlı Perspektifinden Yaşlılık Algısı: Bir Metafor Çalışması. *Sağlık Bilimleri Dergisi Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayın Organıdır*, 32(2), 261-268. doi:DOI: 10.34108/eujhs.1177141
- Tosun, C. (2001). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- TÜİK. (2024). *Doğum İstatistikleri*. 13 Mayıs 2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2024-54196> adresinden erişildi.
- Willi, J. (2011). *Aşk ve Evlilik Terapisi*. (İ. İgan, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Yavuz, S. ve Özmete, E. (2012). Türkiye’de Genç Bireyler ve Ebeveynleri Arasında Yaşanan orunların "Aile Yapısı Araştırması" Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7(29), 9-27.
- Yıldırım, S. (2025). İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Aile Algılarının Metaforik İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği. *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi*, 11(1), 483-524. doi:10.47424/tasavvur.1648749
- Yıldırım ve Şimşek. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

### Extended Summary

Following the declaration of 2025 as the "Year of the Family" in Türkiye, numerous scientific studies are being conducted on the family. The main objective of this research is to determine the perceptions of individuals over 60 years of age regarding the concept of family and to compare them with "Metaphorical Family Perception" studies conducted with young university students. This study will seek answers to the following questions:

1. What metaphors have individuals over 60 years of age produced regarding their perceptions of family?
2. Under what themes can the metaphors produced by individuals over 60 years of age be grouped?

3. What are the differences and similarities between the metaphors and themes produced by individuals over 60 years of age and young university students regarding their perceptions of family?

This study was designed using the phenomenological method, a qualitative research method. Participants included 51 students who enrolled for the first time at Kırşehir Ahi Evran Recreation University in the 2024-2025 academic year and are currently continuing their education. Data were collected using a form that asked students to fill in the blanks in the statement "A family is like this: Because..." by providing an appropriate metaphor (similarity) and the reason for the metaphor. Data were collected during the final class in May 2025.

Data coding and sequencing: To organize the raw data obtained from surveys collected from students over 60 years of age (Saldana, 2022, p. 9), handwritten forms completed by 55 students were first collected and sequentially numbered, and all forms were read according to these numbers. Statements that only used metaphors and did not explain their reasons, such as "Family is like a spring," etc., were excluded from the study. Four students who did not provide appropriate responses or produce metaphors were excluded from the analysis.

Compilation of metaphors: The metaphors produced by 51 participants were transferred to Microsoft Excel according to their sequential numbers and arranged alphabetically. It was determined that 37 different metaphors (analogies) were produced by the 51 students.

Theme development: Content analysis was used to categorize the data into themes (Yıldırım and Şimşek, 2018, p. 242). Theme creation is a method of revealing a meaning, importance, or subject. By synthesizing the data into a unified conclusion that leads to a common understanding (Merriam, 2018, p. 175), the created metaphors were examined in terms of source, subject, justification, meaningfulness, and the relationships they embody, and themes were developed. In this study, the concept of "theme" was preferred. Some themes that have the same meaning, even if expressed in different ways, were combined. For example, the themes of "peace" and "happiness" were combined as "peace and happiness," and the themes of "unity" and "togetherness" were combined as "unity and solidarity," and classified into 13 different themes.

Validity and Reliability: As with all field studies, testing the reliability and validity of measurement results is crucial in metaphorical research. In a qualitative study, how data is collected, how it is analyzed, and how this data is reported in detail positively influences validity. The degree of objectivity in reaching conclusions is related to the first level of reliability (Yıldırım & Şimşek, 2018, p. 269). To test the reliability of this study in terms of consistency, three academics from the philosophy and religious studies departments were assigned. The academics conducting the study independently coded the metaphors produced by the students, developed themes, and discussed the differences they identified by comparing the themes they created. To reach consensus on metaphors with similar themes produced by the academics and those with different themes, Miles and Huberman's (1994, p. 76) formula was used:  $(\text{Reliability} = \text{Number of Agreements} / (\text{Total Number of Agreements} + \text{Number of Disagreements}) \times 100$ . In this study, 90% consensus was achieved. To ensure the validity of the research, the collected data were reported in detail and all steps of the process followed to reach the conclusions were explained (Yıldırım & Şimşek, 2018, p. 271). The research findings were also compared with other research results regarding metaphors created about the concept of family (Yıldırım and Şimşek, 2018, p. 281).

As a result of the analysis, 51 participants produced 37 different metaphors. The metaphors used by the participants for the concept of "family" were as follows: 13.7% castle (7), 9.8% tree (5), 5.9% homeland (3), 3.9% roof (2) and 3.9% quilt (2). 32 metaphors were produced once and consisted of: mother's embrace, antioxidant, beehive, addiction, honey, life, walnut tree, steel, plane tree, flower, mountain, apple, strong bird's wing, rose, security guard, treasure, gift, shield, hive, root, bird's nest, fur coat, lamp, breath, knitting, coat, cotton, shelter, umbrella, earth, ball of wool and home. Among

the metaphors produced by individuals over 60 years of age, the concept of castle (7) ranked first, tree (5) second and homeland (3) third.

Metaphors related to the concept of "family" created by participants over 60 years of age were grouped under 13 themes, taking into account those with similar content and meaning. The themes created are: Protection (13, 25.5%), Security (6, 11.8%), Integrity (5, 9.8%), Peace and Happiness (5, 9.8%), Shelter (5, 9.8%), Productivity (5, 9.8%), Compassion (3, 5.9%), Loyalty (2, 3.9%), Unity and Solidarity (2, 3.9%), Vitality (2, 3.9%), Guidance (1, 2%), Affirmative Action (1, 2%), and Unity of Opposing Feelings (1, 2%).

Of the 37 different metaphors created according to gender, 12 were created by males, with each male student creating a different metaphor. In terms of gender, the theme of protection ranked first for both genders. The fact that women predominantly produced metaphors emphasizing the protective and nurturing aspect of the family can be said to reflect their psychological need for protection. Furthermore, metaphors such as "mother's embrace," "knitting," "fur coat," and "ball of wool" were not produced at all by younger students, but were produced by women over 60. The fact that these metaphors were produced by women can be interpreted as indicating the interests of the female participants.

According to the marital status variable, the themes of "protection, security, and integrity" stood out in the metaphors produced by the participants. The emergence of similar themes in the metaphors produced by individuals with different marital statuses can be interpreted as reflecting the aspirations of the individuals. However, in-depth qualitative research is needed to determine the real reason.

According to the "number of children" variable, the metaphors of the participants with two children, who produced the most metaphors, were grouped under the themes of shelter and protection, respectively. More than half of the participants had two children. Those with four or more children were quite rare (4). This can be considered as a small sample size showing the decreasing fertility rate in our country.

When we examine the most common and frequently used concepts related to "family perception" among young people and individuals over 60, the first concept is "tree/plane tree." In Turkish culture, language, and mythology, the concept of "tree" is not an ordinary plant, but a complete entity encompassing the entire universe, with roots extending underground, a trunk above ground, and branches, leaves, and flowers reaching towards the sky (Şahin & Toprak, 2016, pp. 1310-1313). The tree, a symbol of existence and the "cosmic tree" in Turkish culture and mythology (Duydu & Boydaş, 2020, p. 1044), is still used in everyday language as "family tree" or "genealogy." Therefore, it can be said that language, culture, and the subconscious primarily influence participants' thoughts about the concept of family through the concept of "tree."

One of the concepts that people over 60 associate with their perception of family is the word "homeland." While young people don't use this concept very often, students over 60 rank third with 5.9%. This shows the value and importance they place on family and homeland. In fact, for Turks, the homeland is a piece of land that has remained unchanged throughout history, losing nothing of its value and sacredness. It is the place where independence, the flag, and the sovereignty of the state reside (Gömlüksiz & Öner, 2016, p. 1412). It is sacred, important, and inviolable.

However, there are also themes where the family is depicted in both positive and negative ways. It can be argued that participants over 60 years old are hesitant to discuss problems they experience with their families and express them naively using the metaphor of a rose. However, in studies with young people, positive and negative to describe of the family are more common. Based on the metaphors produced, it can be said that young people are more comfortable expressing the tensions and problems they experience with their families during that period due to the generation gap, while individuals over 60 years old behave more cautiously and express the problem in a more polite way



(Yavuz & Özmete, 2012). It is possible to reveal the difficulties that young people and individuals over 60 years old experience with their families through detailed qualitative research.

Global data reveals a shift in the perception of "family," with the sacred image of the family facing extinction due to various reasons. The Turkish family structure is also under threat, which is why official authorities have declared 2025 as the "Year of the Family" to raise awareness. Within this framework, universities and various institutions are conducting a series of studies on the family. Our study, however, attempts to reveal the perception of "family" through a small sample. Every province in Turkey has at least one university, and some major cities have both private and public nursing homes. In cities with universities or "Renewal Universities," in-depth qualitative research conducted in both public and private nursing homes could reveal hidden problems related to "family" or "old age." Considering that these extensive studies, interviews with the elderly, and the potential for hidden meanings in the words they use may be taken into account, it is suggested that work be carried out to identify problems related to "family" or "old age" through one-on-one interviews, and then develop solutions accordingly.